

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

De Circumstantia Ubi?

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

tionem & ejus praxim scitu sunt necessaria. Et imprimis ad hanc circumstantiam pertinet non ipsa rei substantia physica, sed sola illius qualitas seu conditio, an nimirum res malè concupita sit sacra vel profana: ad furtum enim v.g. parùm refert, sitne res ablata aurea vel argentea, ærea vel lignea: at verò sacram eam esse, plurimum sanè refert, ut videbimus. II. ad eandem circumstantiam pertinere videtur quantitas objecti, sitne illud magnum vel parvum, v.g. an mille vel decem aut reos furto sublegeris. III. ad eandem circumstantiam reduci posset quantitas ipsius peccati secundùm durationem successivam: an videlicet in actu malo perseveraveris per horam vel diutius, vel etiam non tamdiu. Sed de hoc commodiùs infra dicemus, agentes de multiplicatione peccatorum: si enim duratio peccati explicanda est, ad hoc potissimùm explicari debet, ut constet aliquo modo multiplicatio peccatorum, quæ illo tempore fieri potuerunt. IV. ad eandem circumstantiam pertinet diversitas præceptorum circa unam eandemque rem: sæpe enim contingit, ut una eademque res diversis præceptis imponatur, aut à diversis legislatoribus. quod accidit v.g. si festum alicujus sancti incidat in diem dominicum, vel vigilia alicujus Apostoli in quadragesimam, aut quatuor tempora.

40. Ad II. caput ejusdem circumstantiæ, quod spectat, considerandum est, an persona, circa quam peccasti, sit Deo sacra per votum, vel profana matrimonio ligata, vel soluta, sanguine vel affinitate juncta &c. v.g. an is, quem percussisti, fuerit Clericus, vel laicus; an parens tuus, vel alius extraneus, cujus

famam vel honorem detractio, aut contumeliâ læsisti. Est enim talis persona pars materiæ illius peccati, & ideò meritò sub hac circumstantia continetur. Ut ergo qualitas operis cognoscatur, attendendum est ad qualitatem seu conditionem ipsius personæ, ad quam peccatum terminatur, ut *supra n. 37.* in prima circumstantia. Huc spectat, an persona, cum qua peccatur, sit spiritualis filius vel filia ipsius Confessoris, quæ denominatio ex eo oritur, quòd quis alterius confessiones pro sacro tribunali exceperit.

41. Tertium ex iis, quæ *supra n. 38.* dixi, pertinere posse ad hanc circumstantiam *quid*, est effectus ex ipsa personæ peccantis operatione secutus. Pro quo meliùs intelligendo oportet breviter adnotare, in peccato v.g. quo alium veneno occidisti, intervenire in primis internum voluntatis actum, quo decrevisti illi dare venenum; deinde actionem externam, quàm vi prioris voluntatis exercuisti, & venenum præparasti, & porrexisti: ac denique effectum ipsum, videlicet mortem illius, cui venenum propinasti. Quæstio nunc est, an in confessione satisfacias, dicendo, te venenum lethale alteri porrexisse; an verò necesse sit addere, quod veneno porrecto illum occideris. Hanc quæstionem *infra p. 5. n. 67.* resolvimus, & pœnitentem ab onere confitendi talem effectum absolvimus.

De circumstantia Ubi?

42. Denotat hæc locum secundùm quandam suam qualitatem, aliquid conferentem ad malitiam actûs humani, seu profecti à libera voluntate; ejusmodi

qualitas est, quod locus sit sacer, vel profanus, publicus vel non.

De circumstantia Quibus auxiliis ?

43. Significat hæc partim instrumenta propriè dicta, quibus homo ad peccandum utitur, ut sunt gladius, sclopetum, aut alia arma, quibus ad homicidium committendum uteris; partim media (sive de in ea sint res sacræ, ut Sacramenta, reliquiæ Sanctorum &c. sive non, sive etiam aliàs jam vetitæ, sive non) quibus ad intenti finis consecutionem uteris, ut, si furetis ad faciendam eleemosynam; mentiaris ad tuam vel alienam vitam conservandam; ores, confitearis ad captandam vanam gloriam; rem sacræ adhibeas ad homicidium, vel quodcunque aliud peccatum perpetrandum &c. Ad hanc circumstantiam pertinet auxilium & interventus aliarum rerum animatarum, præcipuè hominum, quorum operam ad finem malum quæsisisti, eosque proinde ad operis societatem, vel iussu, vel suasu, vel consilio sollicitasti.

De circumstantia Cur ?

44. Huc propriè loquendo non spectant aliæ peccatorum causæ, sed sola finalis, quæ ex parte intellectus movet, & suggerit rationem seu motivum, quo possumus respondere interroganti, cur hoc aut illud fecerimus. Nomine autem hoc non intelligitur finis intrinsecus, ipsius operis, sed extrinsecus, id est, is, in quem actus seu opus refertur non ex se, sed ex intentione ipsius operantis: quisque enim ex suo arbitrio potest sibi sui operis alium finem præstituire, præter illum, qui in

ipso opere reperitur: ut, si det eleemosynam, non tantum quia alienam miseriam sublevat (qui est ipsius operis intrinsecus finis) sed propter vanam gloriam: hic enim finis extrinsecus est respectu eleemosynæ, utpote cui nimis accidentale est, ad hunc vel illum finem ab operante referri. sic enim furti finis potest esse ebrietas, cum quis nimirum furatur, ut inebriari possit: nec enim furtum aliter ordinatur ad ebrietatem, quam quia per illud hanc aliquis intendit. Similiter studium vel lusus finis esse potest ommissionis facti, ex præcepto audiendi; cum nempe quis omittit sacrum, ut studiis vel lufui operam dare queat; non enim ommissio ista ad studium refertur, nisi ex ipsius operantis voluntate. Sic ex intentione quandoque etiam ipsa facti auditio, cum ad finem malum ordinatur, v. g. ut turpi alloquio vel aspectu frui, quis possit, viatiatur.

De circumstantia Quomodo ?

45. Significat hæc modum operis, non substantialem, qui videlicet ad substantiam actionis aliqua ex parte spectat, qualis est violentia, sed accidentalem tantum, seu cum actu ipso per se non conjunctum. Huc spectat intensio aut remissio actus; item an ex scientia, vel malitia, an ex ignorantia vel passione metu vel dolo, clam vel apertè aliquid fiat. Ad eundem peccandi modum spectat etiam, an quis peccarit ex consuetudine: an dum exercuit actum turpem, ac venereum gestaverit reliquias Sanctorum ex collospensas, &c.

De